

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Frans G. Bengtsson
RÖDE ORM

Copyright © Frans G. Bengtsson, first published by Norstedts, Sweden,
in 1941 & 1945. Published by agreement with Norstedts Agency
Translation Copyright © 2021 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04028-9

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

FRANS GUNAR BENGTON

CRVENA ZMIJA

SAGA O VIKINZIMA

Preveo Čedomir Cvetković

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

PROLOG

Kako su se obrijani ljudi proveli u Skaniji u vreme kralja Harald a Plavozubog

Mnogi pustolovi odveslali su iz Skanije sa Bueom i Vagnom i nisu imali sreće u Jerungavogu; drugi su pošli sa Stirbjernom ka Upsali i tamo svi odreda izginuli. Kad se u njihovom zavičaju pročulo da će ih dugo čekati da se vrate, pevali su im elegije i podizali spomenike od kamena – posle čega su se svi razumni ljudi složili da je to još i najbolje što je moglo da se dogodi, jer su sada mogli da se nadaju mirnijem vremenu, kada više neće biti osvajanja ognjem i mačem.

Nastupilo je vreme obilja, s dobrim žetvama raži i bogatim ulovom haringe, pa je većina ljudi bila zadovoljna. Ali neki koji su smatrali da usevi sporo rastu uputili su se ka Engleskoj i Irskoj, gde ih je poslužila sreća u ratnom pohodu. Mnogi su tamo i ostali.

Onda su obrijani ljudi počeli da pristižu u Skaniju, kako iz saksonskih zemalja, tako i iz Engleske, da propovedaju hrišćansko učenje. Umeli su da pripovedaju brojne zanimljive priče pa su ljudi najpre bili radoznali i rado ih slušali, a žene su smatrale da je sve to lepo, tim pre što su ih stranci pokrštavali i poklanjali im bele košulje. Ubrzo je, međutim, strancima ponestalo belih košulja i ljudi su prestali da slušaju njihove propovedi, koje su im s vremenom postale dosadne i neuverljive. Osim toga, govorili su grubim narečjem naučenim u Hedebiju ili na zapadnim ostrvima, pa je narodu taj jezik bio smešan i težak za razumevanje.

Zbog toga je broj pokrštenih počeo da opada te su domoroci obrijane ljude, koji su sve vreme mnogo pričali o miru, i uz to još i grubo napadali stare bogove, jednog po jednog pohvatali i povešali na svetom jasenu, proboli ih potom strelama i žrtvovali Odinovim pticama. Ali drugi obrijani ljudi, koji su doprli severnije, do jeingskih šuma, gde narod

nije bio naročito pobožan, bili su toplije dočekani: vezali bi ih i odveli na vašar u Smoland, gde bi ih razmenili za volove i dabrovo krzno. Kad su obrijani stranci postali smolandski robovi, neki od njih su pustili da im poraste brada i čak su postali nezadovoljni svojim bogom Jehovom i dobro služili gospodarima. Ali većina je nastavila da ruši stare bogove i pokrštava žene i decu, umesto da kleše kamenje i melje žitarice, pa su Jeijnanima toliko dosadili da više nisu mogli za jednog snažnog sveštenika da dobiju, kao ranije, par trogodišnjih volova, već su uz njih morali da dodaju i soli i brašna. Tada je u pograničnim krajevima porasla netrpeljivost prema obrijanim ljudima.

Jednog leta po Danskoj se pronela vest da je kralj Harald Plavozubi prihvatio novu veru. On je to jednom neoprezno već učinio u mladosti, ali se brzo pokajao. Međutim, ovog puta je ozbiljno prihvatio hrišćanstvo. Naime, već duže vreme mučili su ga jaki bolovi u leđima pa nije bio u stanju da ispija pivo i uživa sa ženama. Ali mudri biskupi, koje mu je car poslao, trljali su ga medveđim lojem, pozivajući se sve vreme na apostole, i obavijali ga ovčijom kožom, pojili ga svetom vodom s lekovitim travama umesto pivom, pravili znak krsta ispred njegovih ramena, isterali iz njega brojne đavole, sve dok bolovi nisu prestali i kralj postao hrišćanin.

Međutim, sveti ljudi su ga opomenuli da će ga snaći još veće tegobe ukoliko opet bude prinosiso žrtve starim bogovima i ako ne bude odan hrišćanskoj veri. I tako je kralj Harald, kad mu se vratila snaga i kad je postao sposoban da zadovolji mladu mavarsku robinju koju mu je Olof od Dragulja, kralj Korke, poslao u znak prijateljstva, izdao proglas da svi njegovi podanici moraju da se pokrste. Mnogi su ga poslušali, iako je takva poruka zvučala čudno od čoveka odanog Odinu, pošto je dugo uspešno vladao, pa se njegova reč poštovala. Najstrože je kažnjavao one koji bi digli ruke na sveštenika, pa se broj sveštenika i u Skaniji povećao, podizane su crkve, a stari bogovi su zaboravljeni, osim kad se pojave opasnosti na moru i stočne zaraze.

Međutim, u Jeingeu su se svemu tome mnogo smejali, zato što su se ljudi iz pograničnih šuma radije smejali nego razumni ljudi iz ravnica, i ništa im se nije činilo smešnije od tog kraljevog proglasa. U pograničnim krajevima vlast nije dosegala dalje nego što joj je dosegala desna ruka, a od Jelingea do Jeingea put je bio dug i za najmoćnije kraljeve. U stara vremena, u doba Haralda Ratnog Zuba i Ivara Širokog Zagrljaja,

Crvena zmija

pa i pre njih, kraljevi su ponekad dolazili u Jeinge da love divlja goveda u velikim šumama, ali retko po kakvom drugom poslu. Onda su divlja goveda izumrla, a samim tim su prestale i posete kraljeva. Ako je neki kralj i protestovao zbog neposlušnih podanika ili što su neredovno plaćali porez i pretio da će lično doći tamo, dobijao bi odgovor da u tim krajevima nema više divljih goveda i da će ga obavestiti ukoliko se opet pojave i srdačno dočekati. Zbog toga su stanovnici pograničnih krajeva odavno govorili da u njihov kraj neće doći nijedan kralj dok se divlja goveda ne vrate.

Tako je u Jeingeu sve ostalo po starom i tamo hrišćanstvo nije doprlo. Sveštenici koji bi pokušali da tamo zađu bili bi prodati preko granice, kao i pre. Ali neki Jeinjani su smatrali da bi bilo bolje kad bi sveštenike pobili i počeli rat s onim tvrđicama u Sunerbou i Albou, jer su im Smolandžani nudili tako male sume za sveštenike da im se nije isplatilo ni da ih odvođe na vašar.

I DEO

DUGO PUTOVANJE

I POGLAVLJE

O seljaku Tosteu i njegovom domaćinstvu

Ljudi su živeli zajedno u selima duž obale, da bi sebi osigurali hranu, ali i zbog veće sigurnosti, zato što su s brodova koji su plovili u proleće oko skanijskog poluostrva često dolazile pljačkaške horde da bi se snabdele jeftinim svežim mesom, a u jesen bi se praznih ruku vraćale s neuspješnih pohoda. Kad bi noću primetili da su se pljačkaši iskrkali, u selu bi zatrubili u rog, čime su pozivali i susede da im pomognu. Stanovnici većih sela ponekad bi od neopreznih stranaca čak oteli jedan ili dva broda i domogli se lepog plena, koji su posle pokazivali svojim moreplovcima kad bi se ovi dugim brodovima vratili kući na zimski odmor.

Ali bogatim i gordim ljudima, koji su imali svoje brodove, nije odgovaralo da imaju u blizini susede i radije su živeli odvojeno. Kad su bili na moru, domove su im čuvali dobri ljudi koji su ostajali kod kuće. U Kulabigdenu je bilo mnogo takvih velikaša; čak su se pročuli i kao mnogo gordiji nego ljudi u drugim krajevima. Kad su boravili kod kuće, svađali su se između sebe iako su im imanja bila prilično udaljena jedna od drugih. Ali često su bili na putovanjima, pošto su još od detinjstva bacali pogled na more, koje su smatrali svojim pašnjakom, i gde su svi koji bi ih na njemu sreli za taj susret mogli samo sebe da krive.

Tamo je živio i jedan imućan seljak Toste, čestit čovek i sposoban mornar, koji je još zapovedao na svom brodu iako je bio u poodmaklim godinama, i svakog leta bi isplovio prema stranim zemljama. Imao je rođake u Limeriku u Irskoj, među vikinзима koji su se tamo naselili. Svake godine bi plovio tamo da trguje i pomogne njihovom vođi, Lodbrokovom potomku, kao i da pokupi porez od Iraca i njihovih manastira i crkava. Sada je, međutim, sve počelo da se razvija manje povoljno za vikinge u Irskoj otkako je Mjuirkertek Kožni Kaput, kralj Konota, prošao oko

ostrva štitom okrenutim prema moru. Domaće stanovništvo se sada uspešnije branilo od vikinga i radije je sledilo svoje kraljeve pa je vikinško uterivanje poreza postalo težak posao. Čak su i manastiri i crkve, koje su vikinzi ranije lako pljačkali, sada podigli visoke kule od kamena, u koje su se sveštenici sklanjali s porezom i do kojih se nije moglo dopreti ni pomoću vatre ni oružja. Zbog toga su mnogi Tosteovi ljudi smatrali da bi bilo bolje da se upute ka Engleskoj i Franačkoj, gde se dobro živelo i gde se moglo više dobiti s manje neugodnosti. Ali Toste je više voleo da radi ono na šta je bio navikao jer je smatrao da je suviše star da bi odlazio u zemlje gde se ne bi osećao kao kod kuće.

Žena mu se zvala Osa, rodom iz pograničnih šuma. Mnogo je govorila i bila je plahovite ćudi. Toste bi ponekad rekao da ne primećuje da se Osa s vremenom smirila, što se inače s ljudima obično dešavalo. Ali Osa je bila dobra domaćica i dobro je vodila domaćinstvo kad je Toste bio na putu. Rodila mu je pet sinova i tri ćerke, ali sinovi nisu imali mnogo sreće. Najstariji je stradao kao još mlad, na jednoj svadbi, kad je pripit od piva hteo da pokaže da može da jaše bika.

Sledećeg je oluja na njegovom prvom putovanju bacila u more. Ali najveća nesreća dogodila se četvrtom sinu, koji se zvao Are. Jednog leta, kad mu je bilo devetnaest godina, dvema susetkama je napravio po jedno dete dok su njihovi muževi bili na putu u inostranstvu. Time je izazvao velike neprilike, ali i velike troškove Tosteu kad su se susetkama muževi vratili kući. Zbog tog slučaja Are je bio potišten i razdražljiv. Onda je ubio nekog čoveka koji ga je previše ismevao zbog tih pustolovina, pa je morao da pobjegne iz zemlje. Saznalo se da se predao švedskim trgovcima i s njima otplovio na istok, da ne bi sretao ljude koji su znali za njegovu nevolju. Posle se više ništa nije čulo o njemu. Njegova majka Osa jednom je u snu videla crnog konja okrvavljenog na plećima, pa je po tome znala da je Are mrtav.

Tosteu i Osi su ostala dva sina. Stariji se zvao Od. Bio je zdepast i krivih nogu, snažan i čvrstih ruku, i razborit. Pratio je Tostea na putovanjima, bio dobar mornar i vešt u rukovanju oružjem. Kod kuće se ponašao prkosno zato što mu je zimi bilo dosadno, pa se stalno svađao s Osom. Imao je običaj da kaže kako mu se jednom desilo da mu je više prijalo pokvareno usoljeno meso na brodu nego božićno pečenje kod kuće. Na to je Osa odgovorila da nikad nije primetila da je manje od drugih uzimao najbolju hranu. Preko dana je mnogo spavao pa se često žalio

da noću slabo spava. Govorio je da, čak i kad bi legao u krevet s nekom služavkom, problem sa snom bi ostao isti. Osi nije bilo pravo što je Od spavao s njenim služavkama i govorila je da su one zbog toga postajale drske prema gospodarici. Smatrala je da bi bilo bolje da se Od oženi. Od je, međutim, rekao da mu se sa ženidbom ne žuri. Najbolje je uživao sa ženama u Irskoj, ali da ipak ne bi nijednu od njih doveo kući, zbog toga što bi odmah došlo do čupanja kose s Osom. Na to se Osa naljutila pa ga je upitala da li možda tu sedi želeći da ona umre, na šta joj je Od odgovorio da ona može da živi ili umre, kako god joj odgovara, i da ne želi da je u tome savetuje, ali da će se, bilo šta da se desi, pomiriti s tim.

Iako je sporo govorio, Osi nikad nije pošlo za rukom da njena bude zadnja. Često je govorila da je imala nesreću da izgubi tri dobra sina, a da joj ostane onaj koga bi najlakše prebolela.

Od se bolje slagao s ocem, i čim bi došlo proleće i miris smole počeo da se širi iz skloništa za čamce prema molu, njegovo raspoloženje bi se popravljalo. Ponekad bi pokušao da sklepa neki stih – iako za to nije imao dara – o tome kako je galebova njiva sada spremna za oranje ili kako će ga uskoro morski konji poneti do velikog leta.

Ali nikada nije stekao glas velikog pesnika, ponajmanje kod devojaka udavača iz svog kraja. Retko kad bi se osvrnuo kad bi zaplovio morem.

Njegov brat, najmlađi Tosteov sin i majčina zenica oka, zvao se Zmija. Brzo je rastao i postao visok i štrkljast, pa je Osa jadikovala zbog njegove mršavosti. I kad god ne bi pojeo više od odraslih, strahovala je da će ga izgubiti pa je govorila da će zbog slabog apetita stradati. Zmija je, u stvari, voleo da jede i nije mario za majčinu brigu o njegovoj ishrani. Toste i Od su ponekad protestovali što mu je davala najlepše zalogaje. Kao dete, nekoliko puta je pobolevao, a Osa ni tada nije verovala da će mu se zdravlje poboljšati, te je stalno bila uz njega, brižna, usled čega je Zmija ponekad osećao da stvarno ima grčeve u stomaku i da su mu veoma potrebni sveti luk, veštičje vradžbine i vruće crepljike, iako je cela njegova bolest nastajala kad bi se preko mere najeo pšenične kaše i svinjetine.

Kad je poodrastao, Osine brige su se samo povećale. Nadala se da će Zmija postati slavan plemenski vođa, pa je često pred Tosteom ispoljavala zadovoljstvo zbog toga što im je sin snažan i visok, što mudro govori – što je u svemu na majku. Ipak, mnogo se plašila zbog opasnosti koje očekuju odrasle ljude. Često mu je govorila o nesrećama koje su zadesile njegovu braću, pa ga je molila da joj obeća da će se čuvati bikova, da će

biti oprezan na brodu i da nikada neće spavati s tuđim ženama. Ali bilo je još mnogo toga što bi moglo da mu se desi, a za šta nije umela da ga posavetuje. Kad mu je bilo šesnaest godina i kad je trebalo da isplovi na more s drugovima, Osa se usprotivila tome tvrdeći da je suviše mlad za to i nežnog zdravlja. A kad ju je Toste pitao da li namerava da ga odgaja za vođu kuhinje ili za heroja baba, Osa se tako silno razbesnela da je Toste zaključio da je najbolje da je pusti da radi šta hoće, i bio je srećan što barem on može ubrzo da isplovi.

Te jeseni su se Toste i Od vratili izgubivši toliko članova posade da ih je jedva bilo dovoljno za vesla. Ipak su obojica bili zadovoljni, imali su puno toga da pričaju. U Limeriku je plen bio mali zato što su irski kraljevi u Mansteru postali tako moćni da su tamošnji vikinzi imali puno muka da opstanu. Ali neki Tosteovi prijatelji, koji su se tamo nalazili sa svojim brodovima, upitali su ga da li bi im se pridružio u napadu na veliki letnji vašar, koji se održavao u velškom Merionetu, mestu do koga vikinzi nikada nisu doprli, ali se do tamo moglo stići uz pomoć dva sigurna vodiča, koje su Tosteovi prijatelji pronašli. Od je nagovorio Tostea da pristane, tim pre što je i posada bila oduševljena pozivom. Tako su se sa sedam brodova iskricali u Merionetu i, probijajući se kroz težak teren, stigli neopaženo do vašara. Tamo su vodili tešku borbu, mnogo članova posade je stradalo, ali su na kraju vikinzi pobedili, osvojili veliki plen i zarobili mnogo ljudi. Onda su otplovili do Korka, gde su prodali zarobljenike, zato što su u Kork dolazili trgovci robljem iz celog sveta upravo da izaberu sužnje koje su tamo dovođili vikinzi. I sam kralj te oblasti, Olof od Dragulja, koji je bio hrišćanin, veoma star i mudar, kupovao je tamo zarobljenike, koje su kasnije njihovi rođaci otkupljivali za veliki novac. Iz Korka su otplovili kući sa oslabljenom posadom, ali s velikim plenom, u pratnji više brodova, pošto su se plašili morskih gusara, a nisu baš bili raspoloženi za nove bitke. Bezbrizno su stigli do Skagena, gde su ljudi iz Vika i Vestfolda vrebali u zasedi bogato natovarene vikinške brodove koji su se vraćali kući.

Kad su članovi posade dobili svoj deo plena, Tosteu je ipak ostalo mnogo, pa kad je kod kuće izmerio srebro, zaključio je da bi to mogao da bude i dobar kraj kad je reč o njegovim putovanjima, i da bi mogao da ostaje kod kuće, pogotovo zato što je počeo da oseća ukočenost u udovima i što je Od mogao jednako dobro kao i on da obavlja sve poslove u pohodima, a imaće i Zmiju kao ispomoć. Od se saglasio s tim, ali Osa je

odmah rekla da to uopšte nije pametno, jer iako su dobili puno srebra, to neće dugo trajati, imajući u vidu koliko duša mora da nahrani svake zime. I ko bi poverovao da Od neće sav plen osvojen u pohodima straćiti na ženske u Irskoj, pa da neće uopšte hteti da se vrati kući. A Toste bi trebalo da razume da su mu se leđa ukočila dok je sedeo besposlen zimi pored vatre, a ne zbog putovanja po moru. Uz to joj je bilo dovoljno što se pola godine spoticala o njegove ispružene noge. Nije mogla da razume, govorila je, šta se to događa s današnjim muškarcima. Njen ujak Sven Pacovski Nos, junak među Jejnžanima, poginuo je u borbi sa Smolandanima tri godine nakon što je na svadbi najstarijeg unuka u pijanci oborio pod sto sve goste. A sada sluša priče o grčevima u stomaku od ljudi u najboljim godinama, koji nemaju stida da umru ležeći na slami kao krave. Međutim, Toste, Od i svi članovi posade koji su se vratili kući sada će, u znak dobrodošlice, dobiti dobro pivo, koje će im prijati. A Toste neka izbije iz glave besmislice o odustajanju od pohoda i neka pije za isto tako uspešan pohod i iduće godine. I onda će oni opet provesti zajedno prijatnu zimu, samo da je niko ne ljuti s nekakvim glupostima.

Kad je otišla da donese pivo, Od je rekao da je Sven Pacovski Nos možda izabrao Smolandane kao manje zlo ako su sve tamošnje žene imale jezik veliki kao u njegove majke. Toste je kazao da je možda tako, ali da je Osa u mnogo čemu dobra žena i da ne bi želeo da je izaziva više nego što mora, pa da to ne bi trebalo da radi ni Od.

Te zime su svi приметili da je Osa ponekad bila blaga, da je poslove obavljala s manje revnosti i da joj jezik nije bio brz kao obično. Brinula se zbog Zmije više nego ikad pre. Ponekad bi stajala pred njim i posmatrala ga kao da vidi priviđenje. Zmija je pak izrastao u visokog momka i u snazi se mogao takmičiti sa svim vršnjacima, pa i sa mnogo starijim mladićima. Bio je riđokos i svetle puti, široko razmaknutih očiju, prćasta nosa i širokih ramena. Okretan i brz, u koplju i luku bio je sigurniji od većine mladića. Brzo bi planuo i slepo bi naletao na svakoga ko bi ga zadirkivao. Čak je i Od, koji je ranije voleo da ga zadirkuje do besa, sada bio oprezniji s njim otkako je zbog snage postao opasan. Ali inače je bio miran i poslušan, uvek spreman da učini sve što je Osa od njega tražila, iako bi se ponekad sporečkao s njom zbog Osine prevelike brige za njega.

Toste mu je sad, kad je zbog snage bio opasan, poklonio oružje koje priliči muškarcu: mač, široku sekiru i dobar šlem. Zmija je sâm napravio oklop, ali je problem nastao kad je potražio verižnu košulju – ničija iz

kuće nije mu odgovarala po veličini. U to vreme je bilo malo kovača jer se većina odselila u strane zemlje, u Englesku ili kod jarla u Ruan, gde su bili bolje plaćeni. Toste je smatrao da bi se Zmija trebao zadovoljiti i kožnom košuljom, dok ne nabavi verižnu u Irskoj. Tamo se u svakoj luci mogla dobiti jeftina ratnička oprema, skinuta s umrlih.

Kad su jednog dana uz obed razgovarali o tome, Osa je zarila glavu u ruke i počela plakati. Svi su ućutali i pogledali u nju zato što se tako nešto nije tako često dešavalo. Od ju je upitao boli li je zub. Ali Osa obrisa suze i okrete se prema Tosteu. Rekla je da priča o ratničkoj opremi mrtvaca sluti na nesreću i da je već sigurna da će Zmija poginuti čim bude pošao na put s njima. Već ga je tri puta videla u snu kako krvav sedi na brodskoj klupi, a svi su znali da se njeni snovi obistinjuju.

Zbog toga je preklinjala Tostea da usliši njenu molbu i da Zmiju nepotrebno ne izlaže opasnostima, već da ga ostavi tog leta kod kuće. Verovala je da mu u najskorijoj budućnosti preti opasnost, pa ako tu opasnost sad preživi, možda će kasnije biti manje izložen rizičnim situacijama. Zmija ju je upitao da li je u snu videla i gde je ranjen. Osa je rekla da je uvek, kad bi ga u snu videla ranjenog, bila prestrašena i odmah bi se probudila, ali je videla okrvavljenju kosu i veoma blede lice. Ti snovi su je mnogo mučili svaki put kad ih je sanjala, ali o tome dosad nije htela da govori.

Toste je neko vreme sedeo zamišljen, a zatim je rekao da ne zna mnogo o snovima i da za snove nikada nije mnogo mario.

„Naši stari su govorili da će se zbiti ono što suđaje ispredu. I pošto si takav san tri puta usnila, onda je to ipak opomena, a mi smo već dovoljno sinova izgubili. Zbog toga ti neću protivrečiti, pa Zmija, ako i sâm to želi, može i ovog leta da ostane kod kuće. Što se mene tiče, osećam da bih mogao da odem u pohod još samo jednom, pa će to možda biti najbolje za sve nas.“

Od se složio sa Tosteom jer je više puta primetio da su se Osini snovi obistinili. Zmija nije bio zadovoljan takvom odlukom, ali se uvek u onome što je važno pokoravao Osinoj volji, tako da se o tome više nije razgovaralo.

Kad je došlo proleće i kad su se mnogi iz njihovog kraja dogovorili sa Tosteom o učešću u posadi, Od i Toste su isplovili, kao i obično, a Zmija je ostao kod kuće. Bio je ljut na majku zbog toga pa se ponekad pravio da je bolestan, da bi je uplašio. Ali kad bi se ona uzvrtela oko njega i stala mu davati razne lekove, počeo bi i sâm verovati da je bolestan, pa

Crvena zmija

je gubio volju za tom igrom. Osa nije mogla da zaboravi svoje snove, i uprkos svim brigama, bila je srećna što ima sina kod kuće pored sebe.

Međutim, on je tog leta ipak otplovio prvi put, ne pitajući Osu za dozvolu.

II POGLAVLJE

O Krokovom pohodu i kako je Zmija krenuo na svoje prvo putovanje

U četrdesetoj godini vladavine Haralda Plavozubog, šest godina pre pohoda jomsvikinga na Norvešku, tri broda, opremljena novim jedrima i s jakom družinom, otplovila su s Listerlandeta prema jugu, da pljačkaju Vende. Zapovednik je bio Krok, čovek tamne puti, visok, koštunjav i veoma snažan, izuzetno ugledan u svom kraju. Umeo je da osmisli smeđe planove. Voleo je da se ruga ljudima koji nisu uspeali i da im objašnjava šta bi on, da je bio na njihovom mestu, uradio. Sam nikada nije postigao mnogo, već se bavljao pričanjem o tome šta namerava da preduzme. Ali sada je toliko zaneo mladiće iz svog kraja pričama o plenu, koji hrabri ratnici mogu da dobiju u jednom kratkom pohodu na Vende, da su se svi udružili, opremili tri broda i izabrali ga za vođu pohoda. Govorio im je da se u zemlji Venda može pribaviti mnogo blaga, naročito srebra i ćilibara, ali i robova.

Krok i njegova družina stigli su do vendske obale i rečnog ušća, zatim su krenuli uzvodno uz jaku struju, sve dok nisu stigli do mesta gde je reka bila zaprečena gomilom balvana. Tu su se u svanuće iskricali i napali Vende tako što su zaobišli njihovo utvrđenje. Ali Vendi su bili brojniji, vešto su odapinjali strele, a Krokovi ljudi bili su umorni od napornog veslanja. Tek nakon žestoke borbe uspeali su da oteraju Vende. U toj borbi Krok je izgubio mnogo ljudi, a kad su sabrali plen, konstatovali su da se sastojao od nekoliko gvozdenih kotlova i sirovih ovčijih koža. Onda su otplovili natrag nizvodno i pokušali na drugom mestu, dakle, na zapadu. Međutim, tamo je odbrana bila još snažnija. Posle oštre borbe, u kojoj su opet pretrpeli gubitke, Krokovi ljudi su zaplenili nekoliko svinjskih šunki, jednu pocepanu verižnjaču i ogrlicu od malih izlizanih srebrnih novčića.

Sahranili su svoje poginule na obali i održali savetovanje. Kroku je bilo teško da ljudima objasni zašto ishod pohoda nije bio onakav kakav

im je obećao da će biti. Ipak je mudrim rečima uspeo da umiri ljude. Objasnio im je da moraju uvek da budu spremni za lošu sreću i da pravi viking ne sme nikad da klone duhom zbog trenutnog gubitka. Vendi su, očigledno, postali veštiji ratnici nego što su bili pre. Sad je želeo da im izloži jedan dobar predlog, koji će im doneti korist. Treba samo da napadnu ostrvce Born, zato što je njegovo bogatstvo bilo svima dobro poznato, a odbrana ostrva slaba, jer su se mnogi Bornjani odselili u Englesku. Pri iskrčavanju neće naići na veliki otpor, a sigurno je da će se tamo dočepati kako zlata, tako i brokata i lepog oružja.

Zaključili su da je to dobro rečeno, pa im se povratilo i dobro raspoloženje. Razapeli su jedra i krenuli prema ostrvu Born, gde su stigli jednog ranog jutra. Veslali su uz istočnu obalu ostrva, po mirnom moru, po magli koja se tek podizala, tražeći pogodno mesto za iskrčavanje. Veslali su snažno i ravnomerno, u dobrom raspoloženju, tiho, kako bi se neprimetno iskricali. Iznenada su začuli pred sobom zveket oslonca za vesla i pljesak vesala koja su ravnomerno zaranjala u vodu. Kroz maglu su spazili dugačak brod, koji se približavao iza jednog rta, pravo prema njima, ne usporavajući veslanje. Svi su zurili u to plovilo, veliki lepi brod s crvenom zmajevom glavom na pramcu, sa dvadeset pet pari vesala, obradovani što nije bilo i drugih brodova. Krok je izdao naređenje da svi koji nisu za veslima uzmu oružje i budu u pripravnosti jer se tu mogao zadobiti dobar plen. Ali usamljeno plovilo približavalo se kao da pred sobom nije ništa primetilo. Kada se brod sasvim približio, jedan snažan čovek velike brade, koja je virila ispod okovanog šlema, stojeći na pramcu broda, stavio je šake oko usta i zaurlao:

„Sklonite se ili ćemo se tući!“

Krok se ovome nasmejao sa svojim ljudima i uzvratio rečima:

„Jesi li čuo da se tri broda sklanjaju ispred jednog?“

„Nama se sklanjalo i više od tri broda!“ viknu debeli stameni nestrpljivo, „jer se svi sklanjaju ispred Stirbjerna. Izaberite kako želite!“

Na to Krok nije ništa rekao, samo je naredio da se prekine s veslanjem. Dok je strašni brod prolazio, niko od Krokovih ljudi nije isukao mač. Videli su jednog visokog mladog čoveka u plavom ogrtaču, sa svetlom bradicom, kako se podigao s mesta pored kormila, gde se odmarao s kopljem u ruci. Pogledao je sanjivo prema Krokovom brodu, zatim široko zevnuo, a onda odložio koplje i ponovo legao da se odmara. Krokovi ljudi su shvatili da je to bio Bjern Olofson, koga su zvali Stirbjern, nećak kralja

Upsale. Retko se sklanjao pred nevremenom, a nikad od bitke, i malo ko je voleo da ga sretne na moru. Njegov brod je otplovio svojim putem prema jugu i nestao u magli, pri čemu su duga vesla jednomerno zamahivala. Kroku i njegovim ljudima bilo je teško da povrate dobro raspoloženje.

Otploviše do istočnih malih nenastanjenih ostrva, tamo se iskrcaše, skuvaše jelo i održaše dugo savetovanje. Mnogi su bili mišljenja da bi najbolje bilo da se vrate kući kad nisu imali sreće ni na ostrvu Born, jer kad je Stirbjern u ovim vodama, onda je na ostrvima sigurno i mnogo jomsvikinga i tu onda ništa ne ostaje za druge. Neki su rekli da ne vredi ploviti ako nemaju vođu kao što je Stirbjern, koji se nikome ne sklanja.

Najpre je Krok bio manje rečit nego obično, ali je naredio da se iz broda donese pivo za sve. Kad su se momci podnapili, počeo je da ih hrabri. Priznao je da je s jedne strane bilo nepovoljno što su sreli Stirbjerna, ali s druge strane, bila je velika sreća što su ga na onakav način sreli. Da su se iskricali i tamo naišli na njegove ljude ili na druge jomsvikinge, loše bi se proveli. Svi jomsvikinzi, a naročito Stirbjernovi, bili su mahniti borci, kojima ponekad čelik nije mogao ništa i koji su rukovali oružjem obema rukama, kao i najbolji ratnici iz Listera. To što on nije izdao naređenje da se napadne Stirbjernov brod može se ljudima kratke pameti činiti čudnim. Ali smatrao je da je imao puno razloga da se uzdrži i da je bila prava sreća što je na vreme tako odlučio. Beskućnik, prognani gusar, sigurno nije imao toliko blaga na brodu da bi vredelo da se upuste u tešku borbu zbog toga. A oni se nisu izvezli na more da bi stekli prolaznu slavu, već da se dočepaju dobrog plena. Zbog toga je smatrao da je bilo bolje što je mislio više o svima njima nego o svom ugledu, pa je na kraju svima rekao da se poneo kao pravi vođa.

Pošto je Krok na taj način počeo da smanjuje potištenost svojih ljudi, osetio je kako mu se i samom vraća hrabrost pa je nastavio da ih odvrća od namere da se vrate kući. Ljudi na njihovom Listeru, rekao je, nisu bili sažaljive prirode i naročito bi njihove žene bile nezgodne kad bi ih videle da su se vratili, sa mnogo pitanja o njihovom poduhvatu, plenu i tako brzom povratku. Nijedan čovek od ugleda ne bi želeo da bude izložen takvoj poruzi, stoga bi bilo bolje da povratak odlože dok ne steknu nešto vredno, što bi odneli kući. Sada je najvažnije da se slože da ostanu zajedno i ispolje hrabrost, i da nađu dobar cilj prema kome će krenuti. I pre nego što bi bilo šta još rekao, želeo bi da od razumnih ljudi čuje mišljenje o tome.

Jedan je predložio da odu u zemlju Livonaca i Kura, gde se može naći dobar plen, ali to nije bilo prihvaćeno. Bolje obavješteni znali su da su Šveđani svakog leta masovno odlazili u te teritorije u pljačku pa njihovo stanovništvo sigurno ne bi rado gledalo na strance koji bi tamo došli po istom poslu. Drugi je čuo da se najviše srebra u celom svetu može naći na Gotlandu i da bi trebalo tamo da pokušaju. Ali neki su smatrali da Gotlandani, sad kad su se obogatili, žive u dobro zaštićenim naseljima, koja bi mogla da osvoji jedino velika vojska.

Onda je reč uzeo treći čovek, koji se zvao Berse, koji je razumno govorio i bio poštovan zbog mudrosti. Rekao je da je Baltičko more postalo pretesni pašnjak gde je previše onih koji pljačkaju obale i ostrva i gde su čak i Vendi počeli da shvataju da mogu da se odbrane. I pošto ne bi još trebalo da se vrate kući – u tome se složio sa Krokom – trebalo bi da razmisle ne bi li bilo najbolje da otplove prema zapadu. Sam nikada nije tamo bio, ali Skanijci s kojima je prošlog leta razgovarao na jednom vašaru, a koji su s Tokeom Gormsonom i jarlom Sigvaldeom bili u Engleskoj i Bretanji, imali su mnogo pohvalnih reči o tim pohodima. Nosili su zlatno prstenje i skupocenu odeću, i prema njihovom pričanju, vikinzi koji su svoje brodove na duže vreme ukotvili na ušćima franačkih reka, da bi pljačkali po unutrašnjosti tih krajeva, imali su grofovске ćerke u krevetu, a gradonačelnike i sveštenike za poslugu. On, naravno, nije mogao da zna koliko su se u tim kazivanjima njegovi sagovornici iz Skanije držali istine. Ali ako se ima u vidu opšta istinoljubivost Skanijaca, možda bi bilo pametno poverovati u ne više od polovine onoga što kažu. Jedno je, međutim, sigurno: da su ti ljudi, koji su se vratili kući iz pohoda, ostavili utisak prilično imućnih, jer su njega, stranca iz Blekingea, pozvali na veoma jako pivo, a posle ga nisu opljačkali dok je spavao. Zbog toga nije sve moglo biti laž. A i drugi izvori su to potvrdivali. Gde su Skanijci dobro prošli, i Blekinžanima mora biti dobro. I zbog toga bi, zaključio je Berse, on rado pokušao da otplovi na zapad, ako se i drugi slažu.

Mnogi su zapljeskali njegovom predlogu, ali su drugi rekli da su zalihe hrane nedovoljne da bi stigli do bogatih zemalja na zapadu.

Onda je Krok ponovo uzeo reč i kazao da je Berse predložio upravo ono što je i sâm nameravao da predloži. A uz ono što je Berse rekao o grofovskim ćerkama i bogatim sveštenicima, za koje se može dobiti dobra otkupnina, on bi dodao da u Irskoj ima ne manje od sto šezdeset kraljeva,